

Др Дарко З. Симовић, ванредни професор
Криминалистичко-полицијска академија, Београд
darko.simovic@kra.edu.rs

Тијана Шурлан:
УНИВЕРЗАЛНА МЕЂУНАРОДНА ЉУДСКА ПРАВА
– МЕХАНИЗМИ ЗАШТИТЕ¹

Људска права представљају једну од најексплоатисанијих тема у нашој правној књижевности. Но, квантитет исписаних страница није изнедрио и одговарајући квалитет. Од обиља ефемерних, неоригиналних и преваходно интерпретативних дела из области људских права, одабраном темом, методолошким приступом, као и садржајем издваја се студија проф. др Тијане Шурлан „Универзална међународна људска права – механизми заштите“ у издању Криминалистичко полицијске академије 2014. године.

Садржина студије обухвата преглед процесних механизма који се на међународном нивоу користе за заштиту људских права и теоријски приказ обележја метода који се користе пред међународним надзорним телима. Сагласно тако постављеној садржини ове монографске студије, структура основног текста изложена је кроз четири целине: (1) Општа универзална међународна људска права; (2) Људска права као део обичајног међународног права; (3) Партикуларна заштита универзалних међународних људских права; (4) Правни алати. Структуру студије прати и редослед извора права, будући да излагање тече од оних који су општи и универзални, ка онима који су партикуларни по својој правној природи. У таквој архитектури студије примарно се приказују органи при Уједињеним нацијама, задужени за надзор над применом како Повеље УН, тако и осталих правних аката усвојених под окриљем УН. Друга категорија механизма за заштиту представљају она тела која су установљена међународним уговорима о људским правима, њих укупно десет. Целину чине делови књиге који појашњавају функционисање различитих извора међународног права и конкретно којим се, како ауторка каже, правним алатима може служити у раду ових механизма.

¹ Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2014, стр. 194.

Насупрот већ увелико увреженом маниру домаћих аутора да материји људских права приступају безрезервно апологетски, Тијана Шурлан теоријску основу своје студије заснива на постулатима реалистичког идеализма. „Реалистички идеализам види правну норму, анализира њене стварне ефекте, примену и санкционисање, указујући у идеалистичком маниру како би систем изгледао када би правне норме доследно биле примењиване“ (стр. 9-10). Као посебна врлина ове студије издваја се изостанак некреативног и сувопарног изношења општепознатих чињеница, те злехуде пратиље претежнијег броја дела у домаћој литератури из области људских права. У њој нема готово незаобилазних уџбеничких излагања о еволуцији и природи људских права, него је целокупно приповедање, од увода до закључка, *in medias res*, строго и конкретно везано за тему студије. Ауторка, при томе, ни на једном пољу не оптерећује читаоца сувишним информацијама, већ читав текст делује складно и компактно, док је изражавање ненаметљиво и суптилно.

У мери у којој је то било могуће, с обзиром на основну тему студије које се све време доследно држи, ауторка сасвим дискретно указује и на неке од актуелних трендова у развоју међународног јавног права и на тај начин надахњује на одабир нових тема које свака за себе могу бити предмет посебне монографске студије. Као једна од таквих тема је и процес фрагментације међународног права који се посебно системски огледа у људских правима. У том смислу, теоријско становиште ауторке почива на уважавању самосвојности међународних људских права, али као области међународног јавног права. „Специфичност или самосвојност међународних људских права огледа се у субјектима, у фокусу деловања, у аспекту примене, о утицају који директно врши на унутрашње правне системе држава, у нивоима санкционисања за кршења, како у погледу концепта одговорности тако и конкретизације санкције – али не у апсолутном смислу различита од међународног права.“ (стр. 8)

Оно што ову студију додатно обележава је изразита актуелност. Књига је писана, чини се, у једном даху, а у духу тренутка. Ова карактеристика последица је сталног карактера тела која су анализирана и њиховог свакодневног поступања. Актуелност рада тела ауторка приближава читаоцу кроз богат приказ праксе и општих и пратикуларних механизма. У теоријском делу рада, ауторка отвара низ теоријских недоумица и непрецизности, а које могу бити од великог утицаја на практичан рад надзорних тела, али и на примену и схватање међународних људских права. Проблемске теме, као и мане у раду ових тела детаљно су приказане и објашњене. Ова појашњења свакако доприносе бољем разумевању рада надзорних тела.

Импозантно делује списак коришћене литературе на 12 страница који обухвата пажљиво пробрране најрелевантније изворе из области људских

права и то превасходно на енглеском језику. Списак потпуно савремене и нове литературе представља беспрекоран оријентир за сва будућа истраживања и рукописе на овом пољу.

Тема која је обрађена у овој књизи, у нашој досадашњој правној књижевности посвећеној међународним људским правима, готово и да није обрађивана. Читава студија представља новину како у садржинском смислу, тако и у начину приповедања. Ауторку одликује однегован језик, а свака исписана реченица потврђује да се и најтананији аналитички процори у друштвеним наукама могу представити не само јасним, већ и лепим стилем. То је уосталом и она најочигледнија потврда да Тијана Шурлан суверено влада материјом о којој пише и да је стала у ред најеминентнијих посленика међународноправне науке у нас. Стога, ова књига, у којој се на једном месту налази преглед великог броја међународних надзорних механизма у материји људских права и метода њиховог рада, представља значајан допринос у заокруживању материје људских права.

Све исказане врлине сугеришу на закључак да је реч о одличној монографској студији проф. др Тијане Шурлан која ће, уколико нам је овом приликом уопште допуштено да изразимо предвиђање, представљати радо читано и неизоставно навођено штиво при сваком, иоле озбиљнијем, изучавању људских права.